

గ్రంథాల వర్షాల అక్షరల రమ్యజ్ఞానం

రామరత్నం అతని పేరు.

సిటీబస్ స్టాపులో అతన్ని మొట్టమొదటిసారి నేను చూశాను. చూసి చూడగానే కళ్ళు చెదిరిపోయాయి. అతని మామూలు మానవ శరీరం కాదు. అదొక మహోన్నత మనోహర శిల్పం. కేవలం వయసు తెచ్చిపెట్టిన హాయిలే కాదది, నునుపూ, మెరుపూ కలగలుపు కలరు అది. తీర్చి దిద్ది నట్లున్న అందగాళ్లు అరుదుగా తారన పడకపోరు, చూపుని

నా అవస్థ ఏమని చెప్పను 1.

కల కరిగి పోయింది.

తల తిరిగి పోయింది.

తీవిగా సాహసోపేతంగా ముందుకి అడుగు వెయ్యగల అతను ప్రతి చిన్న విషయమూ విధి తే వదిలి పెడతూ మాట్లాడుతాడు.

'ఇవాళ బొద్దులేచి ఎవరి మొహం చూశానో అనుకున్న పని అవలేదండీ' అని సాతికేళ్ళ రామరత్నం అంటే

~~~~~

● జరాసంధులున్నారు జౌర్రత్త

~~~~~

ఓ ఊపు ఊపేసే యంతటి స్ఫురద్రూపులు ఎక్కడోగాని మన దరిదాపు లోకి రారు.

కాని, కంటితో చూసేదేదో చూసి, అక్కడితో తృప్తి పడి ఊరుకోదు మాయదారి మనస్సు. క్రమంగా అతన్నో పరిచయం పెంచుకున్నాను. ఇప్పుడు

అశ్చర్యంగానే ఉంటుంది గాని, కర్మ సిద్ధాంతం మనంపుట్టకముందే పుడుతుందని నమ్మిన వాళ్ళం గనుక యీ మామూలు మాటకి అతని మీద ఒంటి కాలి మీద లేవడం అనవసరం అయితే అంత సుఖ వుగా మనుషుల్ని ఊపిరి పీల్చుకో నివ్వరు అలాంటివాళ్ళు. 'చాకలాడు నా

చెర్రిన్ పేంటు కాల్చి కన్నం పెట్టే
 దండీ. ఇంతకీ వాణ్ణి అని ఏ లాభం !
 అన్నీ ముందే రాసి పెట్టేసి ఉంటా
 యంటారు కర్మ అనుభవించ వలసిందే,
 ఎవరు తప్పించ గలరు !'

వయసు మళ్ళిన వాళ్ళకే వేదాంతం
 మాట్లాడగల కాఫీరైటు ఉందని నేనను
 కోను. పదిమందిని ఒకేసారి పచ్చడి
 చెయ్యగల సత్తువ ఉన్న రామరత్నం
 లాంటి నవయువకులు కొ త విషయా
 వైపు కొండంత ఆసక్తి చూపించడం
 పోయి మూలమన్న బూజులు పదిలంగా
 మూటగట్టుకుని నలుగుర్లో దులిపితే
 మాత్రం ఒక్క మండక మానదు.
 నెత్తురు సలసల కాగే యి లాంటి
 యువకుల్ని కాక మరెవరిది యీ ప్రపం
 చం! వీధుకి విస్తళ్ళు వెయ్యవక్క
 ర్లేను. సమాజాలు స్థాపించి సంస్కర
 ణలు చెయ్యవక్కర్లేను. తనంత కాను
 నిలబడేకత్తే సన్నగిల్లిందా నేటి యువ
 తలో! ఎవరో నిర్ణయించిన సంబంధం
 చేసుకుని, ఎవరో ఎరగనిదానికి పిల్లల్ని
 కని, ఏదో దినం వెళ్ళబుచ్చుకోడం
 తప్ప మరే ఆదర్శం లేదా వీళ్ళల్లో
 చాలామందికీ! అవును పాపం, ఎవరు
 మాత్రం ఏం చెయ్యగలరు !

అంకా విని చేతిలో కీలు బొమ్మలం!
 అన్నీ ముందే రాసి పెట్టేసి
 ఉంటాయి,

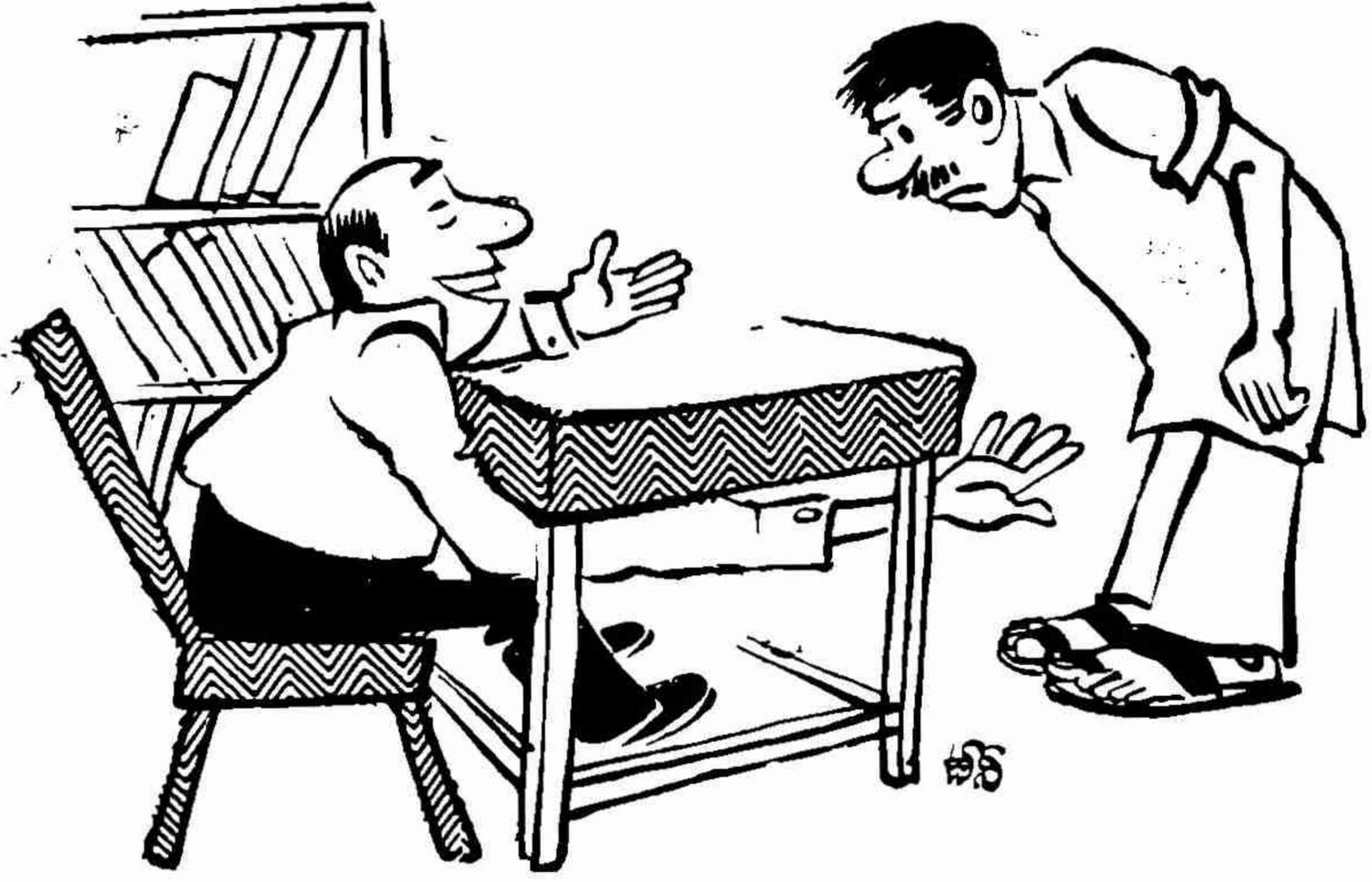
రామరత్నం అనే యువకుడి చెర్రిన్

పేంటకి నాగరాజ అనే చాకలాడి
 చేతిలో కించిత్ దహన సంస్కార
 యోగం ఉందని వాళ్ళిద్దరూ పుట్టక
 పూర్వమే రాయబడి ఉంటే, మీ రేం
 చెయ్యగలరు, నేనేం చెయ్య గల ను
 చెప్పండి!

అంతేకాదు ఎదురింటి రవణమ్మ
 కూడా గడిచిన రాత్రి "నిప్పులాంటి
 మనిషి" సెకండ్ షోకి బెంచి టీక్కెట్టు
 క్యూలో నిలబడి నప్పుడు తనదాకావచ్చి
 టీక్కెట్టు అయిపోయాయంటే ఏ మై
 ఉంటుంది! గత జన్మలో ఆమె ప్రేండు
 రామాయమ్మ స్నానం చేస్తున్నప్పుడు
 పక్కకిటికిలోంచి ప్రసాదరావు చూస్తు
 న్నాడని తను గుర్తించక, కాస్తేపే
 బొ గక అడ్డు గా నిలబడి ఉంటుంది.
 చేసిన పాపం ఊరికే పోతుందా, దానికి
 శిక్షగా భగవంతుడు యి లా రాసిపెట్టి
 ఉంటాడు. ఒకర్ని అడ్డు పెట్టినపుడు
 మనకు మాత్రం చూసే గీత ఉంటుందా!

ఇందరు జీవుల, ఇన్ని చరిత్రలు.
 క్షణాల వారీగా ఇన్నిన్ని సంఘటనలు
 వివరాలతో సహా ముందే రాసేసి పెట్టిన
 ఆ పుస్తకం బహుశా మనకి కనిపించే
 యీ ప్రపంచంకన్నా పెద్దదై ఉండాలి.

ఇలా చెప్పుకుపోతే యీ విషయం
 ఎంతైనా తరగదుగాని రామరత్నం పరి
 చయంతో నాకు ఒక ఉపకారం జరిగిం
 దని మాత్రం చెప్పగలను. పూర్తిగా
 బోధపడకపోయినా మావినా పెద్దలు

“ ఎందుకంటే-వించెప్పుడు- - ఆందుకేనని - ఎలాచెప్పుడు :- ”

ఉగ్గుపాలతో రంగరించి పోసింది గనక కర్మసిద్ధాంతం అంటే మినుకు మినుకు మనే చిన్న భక్తి సినరు ఉండేది యిది వరకు. ఇతని ధర్మమా అని అదిప్పుడు తుడుచు పెట్టుకుపోయింది పూర్తిగా.

ఒకప్పుడికని ఆకృతినిచూసి కొత్తకి మార్పుకీ యిది నిలయమేమో అని భ్రమ పడ్డాను. ముచ్చటపడ్డాను. ఇప్పుడికని మనో ప్రకృతి వంటబట్టించుకొని భయ పడుతున్నాను. దూరదూరంగా తిరుగు తున్నాను, ఇప్పుడు మేం అతన్ని రామ రత్నం అనం. 'ఏమండీ. ఇవాళ గాని మీరు జరానంధులవారిని కలుసుకోలేదు గదా ! జాగ్రత్తసుమా !' అని మా అవిడ హెచ్చరిస్తూ వుంటుంది.

అ నా మి క

ముసలితనం అనేది ఒక మనోరోగం. మనం చెయ్యవలసింది చెయ్యక, ఆ పని యింకొకరి నుంచి ఆశించి, ఫలితంగా వచ్చే మంచిచెడ్డల్ని తెలియని ఏక క్రికో అంటగట్టడం దాని ముఖ్య లక్షణం. మన స్పృకి సంబంధించిన యీ మహత్తర విషయాన్ని కళ్ళతోకనిపెడదామని, రామ రత్నంలాంటి వాళ్ళని చూసి, తప్పుడు అంచనా వేసుకుని బోర్లాపడితే, ఆ తప్పు నాదే కాక మరొకరిది ఎలా బొతుంది ? చిన్నప్పుడే పాపం జరతో నంది చేసు కుని తృప్తిగా జీవిస్తున్న రామరత్నం లాంటి వాళ్ళని యింకోలా ఎలా ఉదహ రించను మరి :

అతన్ని మొదట ఎక్కడ కలుసుకు

న్నానో చెప్పేననుకుంటాను. అఖిరిసారి కూడా అక్కడే చూశాను. అతను చెప్పింది యిది :

“చెప్పేను కదండీ, నా పేరేమో మా తాతగారిది, మా అమ్మమ్మ పుణ్యమా అని ఆవిడయిచ్చిన ఆస్తితో పెద్దచదువే చదువుకోగలిగేను. పాపం మానాన్నగారు మంచి ఉద్యోగమే చూపించారు. ఇక మా మావగారి రుణం నేనీ జన్మలో తీర్చుకోలేను గదా! ఎంచేతంటే వారే కదా నాకీ ప్రమోషన్ యిప్పించింది. ఏదో యింతటి గడ్డు కాలమైనా, అట్టే యిబ్బంది లేకుండా, ఆ ఏడుకొండలవాడి కృపవల్ల, నా రోజులు వెళ్ళిపోతున్నాయి. ఏం నేను ధన్యుణ్ణికానంటారా?”

ఎందుకు కావు రామరత్నం బాబూ! నీతిండి నువ్వు తింటున్నావు, నీపిల్లల్ని నువ్వే కంటున్నావు, స్వయంకృతమని సగర్వంగా చెప్పుకో దగిన పనులు రెండే నా నీ కున్నాయి. ఇంతకన్న ధన్యతా, పురుషకారమూ మరి వేరే ఏముండయ్యా ప్రపంచంలో!” అనేకాను మరి ఉండబట్టలేక. చుర చుర చూస్తూ అతను వెళ్ళిపోయాడు. అదే అఖిరిసారి అతను కలుసుకోడం బ్రతుకు జీవుడా అని అప్పటికి సంకోషించాను గాని యీ చరాచర ప్రపంచంలో జరాసంధుల కేం లోటు!

ఎంతటి నిండురావాతారణంలో అయినా యిలాంటి వాళ్ళకి నిరాశా నిస్పృహ

స్ఫురించక మానవు, కనపడే చుక్కల్ని మానేసి కనపడని మచ్చల్ని లెక్కపెట్టుకోడంలో వీళ్ళకి వీళ్ళే సాటి.

‘మీనాడు మెట్రీక్ ప్యాపయ్యాడటగా పోన్లెండి పాపం కష్టపడినందుకు ఫలితం దక్కింది!’

అని మనం అభినందించబోయామనుకోండి. మనల్నే బతికుండగా దించేసే దాకా వదిలిపెట్టరు

‘వ్వు! ఇది అయితే అంత చదువూ అయిపోయినట్లు అండీ! కష్టపడవలసిన కాలేజీ చదువు అంతా ముందే ఉంది గద’ అని చప్పరించేస్తారు. తీరా అది కూడా అయిపోతే.

‘ఎందుకు వెధవడిగ్రీ! ఈ రోజుల్లో దానికేమన్నా విలువ ఉందనా! నాలిక గీసుకోడానికే నా పనికిరాదే!’ అని తీసి అవతం పారేస్తారు. ఉద్యోగంకూడా దొరికిందనుకోండి. పోనీ అక్కడికై నా సంకోషస్తారా, అబ్బే, అది వాళ్లు ఎరగని విషయం.

‘దొరికిందిలెద్దురూ, మహా ముండ మోవి ఉద్యోగం. ఎన్నేళ్ళు తలకిందుగా తపస్సుచేస్తే వాడి బోడిజీవితంలో వాడి చదువుకి అయిన అప్పు తీర్చుకూ, రూపాయిలు పారేసుకున్న మమ్మల్ని చూసి పైసలు దొరికేయని చంకలు గుడ్డుకోమంటారా యేం!’

అని మనల్నే నిలదీస్తారు. జీవితం నరకరేణికాదు. ఓ చుక్కతో

అగిపోవడానికి పైకి అంతూ అంతర్యం తోచనివ్యకుండా పరిభ్రమించే వృత్తం లాంటిది, అదే ఎప్పటికప్పుడు కొత్తని వెతుక్కుంటూ, గొప్పని కనుక్కుంటూ వరవళ్ళు తోక్కే ప్రవాహం లాంటిది అది. చలనం దాని సందేశం. చైతన్యం దాని సారాంశం. ఉన్నదాంతో తృప్తిపడి ఏదో మొగపిల్లల చదువులూ, ఆడ పిల్లల్ని ఓ అయ్యచేతిలో పెట్టడాలూ, ఓ చిన్న కొంపవేయకొని శేషజీవితం కృష్టా రామా అంటూ వెళ్ళబుచ్చడం, దాని సంకేతం కానేకాదు. భౌతికశక్తులు నన్నగిల్లుతాయని ఉద్యోగానికి విరమణ అని విధించారు గాని ప్రతిక్షణం జీవించ గల ఆశాజీవికి రిటైర్ అవడం అంటూ ఉండదు. ఆ మనసుకి వయసు మళ్ళడం అనేది జరగదు.

ఏ వయసులో అయినా పచ్చదనం వెచ్చదనం నిలుపుకోగల జీవితాలకి ఎప్పుడూ దేనికి ఏడుస్తూ ఎవర్నో ఎత్తి పెడుతూ నిమష నిమషం నిట్టూర్చే తీగుబడి ఉండదు మరి!

ఆ మధ్య బాస్ గా మా ఆఫీసుకి, నా కంటే ఒకటి రెండేళ్లు చిన్నవాడే అనుకుంటాను, శేఖర్ అనేవాడు వచ్చాడు. ఆయన తర్వాత మా ఆఫీసుకి నేనేపెద్ద గనక అతనికి అవసరం అని తోచినపుడు నన్ను కబురంపించి కష్టం సుఖం నా ముందు వివరించేవాడు.

“అనుకున్నానుగాని నేనీ నమ్మకం

అ నా మి క

బయల్దేరలేనండీ...అబ్బో హైవరాబాదు వెళ్ళి రావడమంటే మాటలా : ఎంత బర్షా, ఎంతశ్రమ, ఆ!....”

అన్నాడు ఆరోజు నాతో, రెప్పలెగ రేసి వేళ్ళతో బల్లమీద వాయిస్తూ బుర్ర అడించడం కంటే అసిస్టెంట్లు ఏంచెయ్య గండు గనక!

“ఏమిటో...బతికివన్నాళ్ళు బకకం గదా...కొత్త కొత్త ప్రదేశాలను చూసి రావాలని మనసు ఉరుకులూ పరుగులూ వేస్తుంది, ఇంతటి పూచీ, యిన్నిన్ని బాధ్యతలూ వదిలిపెట్టి యింకో చోటికి వెళ్ళాలంటే మాటలామరి! హెడ్ ఆఫ్ ది ఇన్వెస్టుమెంట్ కి తెలుస్తుంది. ఆ బరువు ఎంతటిదో పైనుంచి కబుర్లు చెప్పడం కాదు. ఒక్కరోజు ఈ కుర్చీలో కూర్చుని నిర్వహిస్తే అనుభవానికి వస్తుంది. యిదెంత ముళ్ల సింహాసనమో.”

పిన్నతగారి మొదలు వైస్ ప్రెసి డెంటు దాకా యీ కబుర్లు అందరూ చెప్పేవే. కాని మా మోహన్ మొర ప్రత్యేకమైనది.

“ఏమైతే అయిందని ఆఫీసు ఆది షత్యం మీలాంటి వారిమీద పెట్టి బయల్దే రానే అనుకోండి. ఇంట్లో పెద్దరికం ? అదెవరికి అప్పచెప్పను చెప్పండి ? ఈ ఏడాదిలో నాకు వచ్చిన యిబ్బందులు ఒకటా, రెండా, అవి ఓ మనిషి భరించ గలిగేవేనా? ఇంకొకరు అయితే యీ పాటికి ఏ ఏచ్ఛాసుపత్రిలోనో చేరరూ!”

అంటారు.

ఏ మనిషి అయినా తనపట్ల అద్వైతేటూ, యింకొకరి విషయంలో మాత్రం జడ్డీ అయినంతకాలం యిలాంటి అవకతవక అంచనాలు తప్పవు, ఇంతకీ మా హెడ్ గారిని, కంఠంలో హలాహలం దాచుకునేలా చేసిన కష్టాలు ఏమిటి ?

రైలు ఆలస్యంగా వస్తే స్టేషన్ మాస్టర్ ని తిట్టినట్లు అందరికీ ఉత్తరాలిచ్చి తనకి యివ్వకపోతే పోస్టాఫీస్ ని దుమ్మెత్తి పోసినట్లు, శేఖర్ లాంటి వాళ్లు తప్పు పట్టేది ఎవరిని ?

ఇంతకీ ఆ ఏడాదిలో సంభవించిన ఆయన హృదయ శల్యాలు ఏమిటిట ? ఆయన ఒక కుక్కని పెంచుతున్నారు. దాన్నో మొదలు ఆయనపేచీ, ఏమండీ ఎలా ఉంది మా బైగర్ ?' అని వచ్చిన వాళ్ళందరినీ ఎంతో ఆసక్తితో అడుగుతారు ఆయన. అక్కడితో ఊరుకోడు.

'మా పెంపకంలో ఎలాంటిది ఎలా తయారైందంటారు ?' అని అనుబంధ ప్రశ్న వేస్తాడు. నోటితో మనం చెప్పిందాంతో సంతృప్తి పడక చాలా దగ్గరగా మన కళ్ళలో కళ్ళు పెట్టుకుని కూచుంటాడు, ఎలాంటి నాటకానికి ఆస్కారం యివ్వకుండా, నూరు రూపాయలు లంచం యిచ్చినా దాన్ని ఆలాచూస్తూ 'ఏదెనిమిది తరాల క్రింద దీని వంశంలో ఎక్కడో అక్కడ జాతి రక్తం కలసి ఉండక పోదు, అని తీర్పు యివ్వడం కష్టం :

సింహాసనం మీద చేరిన యజమానులను చూసి చూడగానే సుమతీ శతకం లోని పద్యం గుర్తుకు వచ్చాక కూడా, వేరే వారి భుజకాలని ఎత్తిపెట్ట వలసిన అవసరం దేనికి ? ఇంతకీ బురదలో పొర్లిన పందిలాంటి ఆ ఊరు కుక్కని 'అయ్యో అందమా తగినటు పొగిదాను కాదే , అనే వారి కన్నిటిని అద్దడానికి తగిన బ్లటింగ్ పేపర్ ఏదీ ఈ దిక్కుమాలిన లోకంలో !

వాళ్ళపెద్దమ్మయి సరోజినికి సీమంతం అని ఆ మధ్య పేరంటానికి పిలిచారు. దిస్ట్రిక్టు ఆఫీసరు కదా, వెళ్ళక తప్పలేదు. అసిస్టెంట్ యిల్లాళ్ళకి. ఉత్తి చేతుల్తో వెళ్ళలేదు కదా ! కనీసం పది రూపాయల జాకెట్టు గుడ్డ పట్టిగెడుతే గాని బాగుండదు కదా !

'వద్దంటే యీ ఆడాళ్లు వినరు కదా ! మొగళ్ళ ప్రాణాలు విలువైనా తీస్తారు ఏవేవో ఆడారి పనులు మన నెత్తిమీద రుద్ది. వీళ్ళ సరదా కాదుగాని మన దురద తీరిపోతుంది. వెయ్యి రూపాయలకి చూస్తూండగా కాళ్ళొచ్చాయి. పేరుకి ఏదో తెచ్చామని ఎందుకూ పనికిరాని తలో గుడ్డ పీలికా తెచ్చి పడేశారు. మళ్ళీ నాచేత ఉపకారం పొందని వాళ్ళు ఊళ్ళో లేరు. సమయం వస్తే, యిదిగో యిలా తేలిపోతాడు. కృతజ్ఞత ఎరుగని యీ లోకంలో ఎలాగంటి బతకడం ?'

ఇంతకీ వేలకి వేలు తగలేసి యింత

జి. గిరిజాదేవి

భారీ ఎత్తున చేసిన వేంకం ఎంత వేరవంగా ఉందిట ?

“పోనైంది, దగ్గరవాళ్లు గుర్తించక పోతే మా కొచ్చిన లోకీమిటి రైంది. ఈ కరువు రోజుల్లో సహా ఏకంగా మామిడిపళ్లె జంచిపెట్టేరని యిలాంటిది యిదివరకు వినలేదని, ఏ రైల్వోనూ, ఏ బస్సులోనూ ఎక్కడ విన్నా యి దే మాట !”

అన్న మా శేఖర్ గారి మాట మా యింట్లో చెప్పే

“ఆ మాట నిజమే. ఇలాంటిది యిది వరకు కనలేదు, వినలేదు.” అని మా ఆవిడ పేరంటంలో యిచ్చిన మామిడి పళ్లు నా చేతిలో పెట్టింది. ఇలా ఓ

పండు చేతిలోకి తీసుకున్నాను.

నిజమే. దేశావితే రత్నగర్భఅయిన జిల్లము గోదావరిజిల్లాలో ఆ ప్రమాణం గల మామిడిపళ్లు సంపాదించిన వారికి ఎదివేళ్ళు జోదించక మార్గాంతరంలేదు. అయ్యా, ఆ మామిడిపండు ఉంది, సరిగ్గా మన పాల సపోటా సైజు. మరి మన సులో ఎవరిమీద ఏ కసి రగిలిందో దాన్ని గట్టిగా నొక్కేను. పెద్ద జీడి పిక్కంత బెంక కరవేగతో బయటికి చక్కా వచ్చింది !

మా శేఖర్ గారు ఎంతటి సరసుడు ! ఎలాంటి రసజ్ఞుడు ! ! ఈ గుడ్డి లోకం యిలాంటి వాళ్ళనా అపార్థం చేసుకోడం ! పావం సువ్విత్తమైన అతని మనసు గిల

గిం కొట్టుకుందంటే అతన్నా తప్ప ?

రెండేళ్ళ బట్టి చెబుతున్నాడు లీపు గ్రాంటు అయిందనీ, తను అలా ఫేరు లీఫ్ సహా ఏదో ఒక దూర తీరం వెళ్ళి తీరతానని, సద్దేసిన సామాన్లు రిక్వార్ ప్లెటేసి యిక చెప్పులేసుకోడం తరవా యిగా ఉన్నట్టు అన్నీ అప్పచెప్పేసినంత హడావిడిచేసి పారేస్తాడు. ఇంతకీ ఆయన వేటసాలె, వేటకి వెళ్ళినా, ఆముదాల వలన వలన వెళ్ళినా కాలచక్రం ఆగిపోదు ఆ విషయం మీద తక్కిన వాళ్ళకి యింట్లో అత్యల్పం. కాని ఆయన క్రింది ఉచ్చోగినే నా కెలా పారిపోవడా నికి వీలౌతుంది ?

“మరు లేకపోతే యిక ఎలాసార్ ?” అనక తప్పదు నాకు.

“చూడండిసార్, ఎందుకు ప్రయాణం ప్రయాణం అవి అవసరపడతాయి ! తమకు కాలు కదపడం కలలో విషయం ఎందుచేతనంటారా చూసి చూసి పైసా ఖర్చుచేయడం తమ ప్రాణం ఓర్చుదు. ఇక అడుగుతీసి అడుగువెయ్యడం తమ శరీరం భరించదు కదలవలసి వస్తుం దేమో అని కంగారు పడండి. తమ దినం యిలాగే యిక్కడే తీరిపోవడం మాత్రం తథ్యం.

అని పెక్కి అనడానికి నా పరిస్థితులు అంగీకరించవు మరి.

చీకటిలో చేతులు కలిపిని యిలాంటి వాళ్ళకే మరి కష్టాలు, తక్కిన వాళ్ళె వరూ లోకంలో బతకడంలేదు. ఆప్తే కష్టపడకుండా ఏ అదృష్టమో కలసివచ్చి పైకి వచ్చిన ప్రబుద్ధులకి జీవితం మీదా

సాటి మనుషుల శ్రమ మీనా యింత కంటే పెద్ద ఆడిప్రాయం లేకపోడంలో ఆశ్చర్యంలేదు? కాని బాగా చదువు కున్నవాళ్ళు, మెట్టు మెట్టు ఎక్కిమేక చేరుకున్నవాళ్ళు కూడా సినిసిజమ్ వెద జ్జలకం అప్పుడప్పుడు ఆశ్చర్యం కలిగి సుంది.

“నువ్వు వెయ్యి చెప్పు లక్షచెప్పు - విశాఖపట్నం లాంటి ఊళ్ళో బతకడం సామాన్యులకి తప్ప అదెంత దుర్భరమో అరంకాదు!” అంటాడు మా మిత్రుడు అతనితో సగం జీతమూ, అంతకు రెట్టింపు బాధ్యతలూ ఉన్న చాలామంది ఒక్కడున్న అనేక లొనగులతోపాటు అక్కడక్కడున్న సొగసులు గుర్తించడం నేనెరుగును, దానికే మంటారు మరి?

మా తాతకి తొంభై మూడు వెద తాయి, యీ వినాయకచవితికి అన్ని శకులూ అరిగి పోయామేమో తెగ వాడిన ఆ మానవ యంత్రంలో అని పిస్తుంది. తెల్లారి ఆరు అపనివ్వరు, ‘ఇంగ్లీషున్యూసు పెట్టండ్రా’ అనిచంపేస్తారు. ఆనాడు లోకంలో ఏం జరిగిందో, ఏం జరగనుందో, ఆయన తెలుసుకు తీరాలి. మా యింట్లో అందరం నిద్ర పోయేవేళ, మేలుకుని ఉండేది ఆయన ఒక్కరే. ఏం జరిగిందో తెలుసుకోవాలనే తహ తహ ‘ఆయనలో తగలేదు, కారుణ్యం హృదయానికి సంబంధించిన విషయమైతే సాటిమనిషిపట్ల కారుణ్యం గలవారికి వృద్ధాప్యం అంటూలేదు. ఆ లెఖని మా యింటి మొత్తం మీద మా తాతదే ఎప్పుడూ నిండు యోవనం! ❀